

Dagens Industri
Tor 29 december 1988

Sluta slösa med FoU-stöd?

FoU-stöd måste organiseras på ett sätt som avslöjar när det är samhällsekonomiskt lönsamt. Nu kan vi bara spekulera om alla stödmiljarders effekt - utländska rön tyder på att den är liten.

Skattebetalarna stöder forskning och utveckling i privata bolag med flera miljarder kronor om året. Där ingår lån och bidrag från STU, energiverket, BFR, utvecklingsfonderna, industrifonden, Sind och många andra offentliga organ.

Ändå kan man bara spekulera om AB Sverige har fått någon avkastning på alla stödmiljarder. De stödgivande myndigheterna har nämligen nöjt sig med minimala ansträngningar för att ta reda på stödets effektivitet.

Ett exempel på den lättvindiga inställning i denna fråga är Sune Havarssons påstående att lokaliseringssöd har skapat nya jobb till en kostnad av 190 000 kr var. Drar man bort alla jobb som hade kommit till stånd även utan stöd blir kostnaden per arbetstillfälle som faktiskt kan tillskrivas stödet mångdubbelt större.

Från ett fåtal, mest utländska, undersökningar kan man dock dra följande slutsatser. 1. Generellt stöd som skattestimulanser för FoU eller sänkning av arbetsgivaravgifter är mycket ineffektivt. Liknande åtgärder förespråkas av fyra debattinlägg i DI under hösten (Hagman, Falemo, Alderin, Halvarsson). Studier visar dock att stimulanseffekten av generellt stöd är tämligen liten. Det beror på att stödet mest går till FoU som hade gjorts i alla fall.

Stödprogrammet blir därför alltför dyrt om man låter skatterabatten för den enskilde bli så stor att den ger resultat. Mot bakgrund av dessa studier är det beklagligt att Sind nu förordar större inslag av generella skattestimulanser i lokaliseringssödet.

Selektivt stöd till projekt som initieras av företag går oftast till projekt som initieras av företagen. Således finns det skäl att tro att en stor del av pengarna betalas ut i onödan. Villkoren som stödgivaren ställer minskar ofta forskningens effektivitet. Exempelvis krävs ofta att företaget satsar i en alltför stor skala. Lokaliseringssödet kritiserades nyligen hårt av Sind för just sådana problem men många andra stödprogram är inte bättre på den punkten.

Två andra problem vet vi väldigt lite om. Det ena är hur ofta stöd går till rent av dåliga projekt, på grund av bristande retaget. Det andra är i vilken utsträckning den statliga stödfloran förstör den privata riskkapitalmarknaden.

När de mest lovande projekten får stöd lönar det sig mindre för privata investerare att rota bland de mindre lönsamma som är kvar. Detta kan vara ödesdigert eftersom investerarna ofta tillför det marknadskunnande som behövs för att lyckas.

Investerare

Effektivare FoU-stöd kräver framför allt att stödet organiseras på ett sätt som avslöjar när det är samhällsekonomiskt lönsamt. Dessutom bör stödgivarna uppträda mer som investerare och kunskapsförmedlare. Konkret betyder det följande:

1. Stödet blir efterfrågestyrt. I stället för att få anslag som ska förbrukas rekvirerar stödorganen pengar i den takt de hittar bra projekt. Dessutom ska stödorganen kunna vara flexibla med stödvillkoren. Till exempel verkar det underligt att en fråga som huruvida lokaliseringstöd ska kunna ges även till marknadsföring och produktutveckling först måste utredas av SIND och sedan av den regionalpolitiska utredningen för att slutligen avgöras av regeringen.
2. Stödorganen utvärderas av en kontrollgrupp med avseende på vad projekten har åstadkommit för samhället. Stödorgan som kontinuerligt misslyckas läggs ner. Kontrollgruppen applicerar de vetenskapliga metoder för värdering av stödets samhällsnytta som finns tillgängliga.
3. Stödorganen överger den ändå ofta misslyckade ambitionen att själv tillföra stödtagaren kunskaper. I stället knyter man ihop människor med kompletterande kunskaper och erbjuder dem gemensamt stöd. Denna modell fungerar bra i EGs FoU-stöd till större företag, men borde även fungera väl för stöd till uppfinnare och småföretag.

Kovertibler

4. Stödet ges oftare som konvertibellån med krav på att stödtagaren investerar själv. På det sättet får staten tillbaka pengar på lyckade projekt och stödtagaren har mindre incitament att ansöka med dåliga projekt.
5. Stöd till grundforskning ges oftare som resultatlön. Detta minskar den utspridda praktiken bland forskare att ansöka med helt orealistiska projektbeskrivningar för att säkra lönen ett par år till.

Skribent: Stefan Fölster

Tidigare inlägg:

Företags konsult Bengt Falemo Pettersson & Brusquini 24/11,
Robert Alderin, VD i Familjeföretagens Skatteberedning 1/12,
konsulten Conny Hagman, Sydinovator, 2/12 och Sune Halvarsson,
chef för SINDs regionalpolitiska enhet 8/12.

BILDTEXT:

Stödgivande myndigheter anstränger sig minimalt för att ta reda på stödets effektivitet, hävdar fil dr Stefan Fölster, forskare vid Industriens Utredningsinstitut.